

DONUCOVACIE PROSTRIEDKY, ICH POUŽITIE A POVINNOSTI PO ICH POUŽITÍ PRÍSLUŠNÍKMI OBECNEJ POLÍCIE V SR

Matej Berník*

ABSTRAKT

Obecnú políciu tvoria príslušníci obecnej polície, ktorí musia spĺňať zákonom ustanovené predpoklady. Pri zabezpečovaní verejného poriadku na miestnej úrovni veľakrát vykonávajú činnosti, pri ktorých sú oprávnení v zákonom ustanovených prípadoch zasiahnuť do základných ľudských práv a slobôd osôb. Zasahujú aj s použitím donucovacích prostriedkov a zbrane. V príspevku sú rozobrané niektoré aspekty súčasného právneho stavu.

Kľúčové slová :

obecná polícia, príslušník obecnej polície, donucovacie prostriedky

ABSTRACT

The Members of municipal police must meet conditions set by law. In providing public order at the local level, often engage in activities in which are authorized by law to intervene in the specified cases basic human rights and freedoms of individuals. They intervene with the use of coercive means and weapons. The article discussed some aspects of the current legal situation.

Keywords:

municipal police, municipal police member, coercive means

ÚVOD

Už v rámci odbornej prípravy príslušníkov obecnej polície sú poskytované príslušníkom obecnej polície teoretické vedomosti, praktické zručnosti a návyky potrebné na výkon ich činnosti tak, aby mohli v súlade so zákonom o obecnej polícii plniť všetky úlohy obecnej polície pri zabezpečovaní obecných vecí verejného

* Ing. Matej Berník, OR PZ OKP OEK Martin, Sklabinská 12, Martin, tel. č.: 0918 545178

poriadku, ochrany životného prostredia v obci a úlohy vyplývajúce zo všeobecne záväzných nariadení obce, z uznesení obecného zastupiteľstva a z rozhodnutí starostu obce. Pri tejto činnosti používajú aj donucovacie prostriedky.

1. DONUCOVACIE PROSTRIEDKY

V Zákone NR SR č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v § 13 sú explicitne vymenované donucovacie prostriedky. To aký donucovací prostriedok príslušník obecnej polície použije po neuposlúchnutí jeho výzvy na upustenie od protiprávneho konania je na jeho rozhodnutí, t. j. podľa vlastného zhodnotenia konkrétnej situácie tak, aby dosiahol požadovaný účel a zároveň, aby osobe proti ktorej zakročuje, nespôsobil zákrokom ujmu zjavne neprimeranú povahu a nebezpečnosti jej útoku. V ďalšom ustanovení sú vymedzené podmienky použitia ustanovených donucovacích prostriedkov.

Medzi základné donucovacie prostriedky patria hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany, slzotvorné prostriedky a obušok, ktoré je príslušník obecnej polície oprávnený použiť, aby zaistil bezpečnosť inej osoby alebo vlastnej pred protiprávnym útokom, ak sa po výzve od útoku neupustí, útok bezprostredne hrozí, trvá alebo podľa všetkých známk bude pokračovať, aby zabránil výtržnosti, ruvačke, úmyselnému poškodzovaniu majetku alebo inému hrubému správaniu, ktorým je porušovaný verejný poriadok, aby zabránil násilnému vstupu nepovolaných osôb do chránených objektov alebo na miesta, kde je vstup zakázaný, aby zadržal osobu, ktorá kladie aktívny odpor a aby predviedol osobu, ktorá kladie aktívny odpor. Hmaty a chvaty je príslušník obecnej polície oprávnený použiť, ak osoba kladie pasívny odpor. [4]

1.1 POUŽITIE PÚT

O použití pút príslušníkom obecnej polície pojednáva § 15 Zákona o obecnej polícii. Predmetné ustanovenie vymedzuje prípady, kedy je príslušník obecnej polície oprávnený použiť putá ako donucovací prostriedok. Môže ich použiť na spútanie zadržanej osoby, ktorá kladie aktívny odpor alebo napadá iné osoby alebo príslušníka obecnej polície alebo poškodzuje majetok, po márnej výzve, aby od takéhoto konania upustila, na vzájomné pripútanie dvoch alebo viacerých zadržaných osôb za podmienok uvedených v predošlom prípade, a tiež pri vykonávaní služobných úkonov so zadržanou osobou, ak je dôvodná obava, že sa pokúsi o útek. [4]

Predmetné ustanovenie by bolo vhodné rozšíriť o možnosť použiť uvedený donucovací prostriedok ak osoba ohrozuje aj vlastný život. Riziko ohrozenia môže vzniknúť aj napr. počas jej prepravovania v motorovom vozidle na obecnú políciu, alebo na základe dožiadania oprávneného orgánu. Ak to okolnosti umožňujú, mohla by byť takáto osoba pripútaná aj k vhodnému predmetu. Aby bol zabezpečený čo najmenší zásah do práv a slobôd osoby, proti ktorej boli použité putá ako donucovací prostriedok, bolo by tiež vhodné do tohto ustanovenia zaviesť časové obmedzenie, t. j.

že putá môžu byť na spútanie osoby použité iba na nevyhnutne potrebný čas, alebo do doby, kedy bude táto osoba odovzdaná Policajnému zboru, ak sú dôvody na jej odovzdanie.

1.2 POUŽITIE SLUŽOBNÉHO PSA

Služobného psa je príslušník obecnej polície oprávnený použiť aby zaistil bezpečnosť inej osoby alebo vlastnej, ak sa po výzve neupustí od útoku, útok bezprostredne hrozí, trvá alebo podľa všetkých známkov bude pokračovať, aby zabránil výtržnosti, ruvačke alebo inému hrubému správaniu, ktorým je porušovaný verejný poriadok, aby zabránil násilnému vstupu do chránených objektov alebo na miesta, kde je vstup zakázaný, na prenasledovanie osoby na úteku, aby donútil ukrývajúcu sa osobu opustiť úkryt, ak majú byť takéto osoby zadržané, alebo na ich stráženie. Príslušník obecnej polície používa služobného psa s náhubkom. Ak to povaha a intenzita útoku, prípadne prekonanie odporu osoby vyžadujú, použije služobného psa bez náhubku. Predmetné ustanovenie oprávňuje príslušníka obecnej polície použiť psa ako donucovací prostriedok len za zákonom ustanovených podmienok, ktoré sú explicitne vymenované. [4]

V tomto ustanovení by bolo na zvážení vypustiť pomenovanie psa „služobný“, nakoľko na základe poznatkov z praxe bolo zistené, že príslušníci obecnej polície pri plnení úloh používajú ako donucovací prostriedok psov, ktorí sú majetkom obce, ale aj psov, ktorých majitelia sú samotní príslušníci obecnej polície a o používaní psa k plneniu úloh obecnej polície majú s obcou uzatvorenú zmluvu. Z tohto dôvodu by bolo vhodnejšie ustanoviť, že príslušník obecnej polície je oprávnený používať na tento účel len psa, ktorý musí mať riadne osvedčenú spôsobilosť. V civilnej praxi je v súčasnej dobe zaužívané, že kategóriu psa určuje certifikovaný rozhodca podľa „Národného skúšobného poriadku pre psov pracovných plemien“, ktorý vydal Zväz športovej kynológie Slovenskej republiky. Pozitívne by bolo aby sa zjednotili podmienky používania psa, ako donucovacieho prostriedku, napr. s podmienkami ustanovenými v rámci bezpečnostných zložiek, ale aj s legislatívou upravujúcou podmienky používania psov, napr. obecnými políciami niektorých krajín Európskej únie, ako je tomu aj v Českej republike.

1.3 POUŽITIE TECHNICKÉHO PROSTRIEDKU NA ZABRÁNENIE ODJAZDU MOTOROVÉHO VOZIDLA

Príslušník obecnej polície je oprávnený použiť technický prostriedok na zabránenie odjazdu motorového vozidla, ak motorové vozidlo stojí na mieste, kde je to zakázané dopravnou značkou alebo všeobecnou úpravou cestnej premávky a vodič vozidla sa v blízkosti nezdržiava, ak ide o motorové vozidlo, o ktorom sa zistilo, že sa po ňom pátra. Technický prostriedok na zabránenie odjazdu motorového vozidla nemožno použiť, ak ide o vozidlo viditeľne označené ako vozidlo Policajného zboru, Železničnej polície, Vojenskej polície, ozbrojených síl Slovenskej republiky,

Hasičského a záchranného zboru a colnej správy, určené na poskytovanie zdravotníckych služieb, vozidlo prepravujúce osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, osoby požívajúcej výsady a imunitu podľa osobitného predpisu alebo medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná. Použitie technického prostriedku je príslušník obecnej polície povinný bezodkladne oznámiť na najbližší útvar Policajného zboru. Technický prostriedok na zabránenie odjazdu motorového vozidla musí byť viditeľne označený názvom útvaru obecnej polície a musí byť na ňom uvedený spôsob vyrozumenia útvaru obecnej polície alebo príslušníka obecnej polície, ktorý je oprávnený použiť technický prostriedok na zabránenie odjazdu motorového vozidla odstrániť. [4]

Do predmetného ustanovenia by bolo vhodné zvážiť doplnenie opatrenia v prípade, ak oprávnená osoba nepožiada o odstránenie technického prostriedku na zabránenie odjazdu motorového vozidla do 30 dní od jeho založenia. V takomto prípade by mohol byť vlastník pozemnej komunikácie oprávnený, po dohode s obecnou políciou, vozidlo na náklady jeho prevádzkovateľa odstrániť. Výnimkou uhradenia takýchto nákladov by bolo preukázanie dôvodných skutočností, ktoré vlastníčkovi vozidla znemožnili, aby pred odstránením vozidla požiadali o odstránenie technického prostriedku na zabránenie odjazdu motorového vozidla (napríklad, ak sa v uvedenom čase zdržiaval mimo územia Slovenskej republiky, bol hospitalizovaný v nemocničnom zariadení).

2. POVINNOSTI PRÍSLUŠNÍKA OBECNEJ POLÍCIE PO POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTRIEDKOV

O tejto povinnosti príslušníka obecnej polície pojednáva § 17 zákona o obecnej polícii. V predmetnom ustanovení je uvedené, že ak príslušník obecnej polície zistí, že pri použití donucovacích prostriedkov došlo k zraneniu osoby, poskytne jej, ak to okolnosti dovoľia, prvú pomoc a zabezpečí lekárske ošetrovanie. Použitie donucovacích prostriedkov je príslušník obecnej polície povinný neodkladne hlásiť náčelníkovi obecnej polície. Ak vzniknú pochybnosti o oprávnenosti alebo primeranosti použitia donucovacích prostriedkov pri hlásení alebo ak pri ich použití bola spôsobená smrť, ujma na zdraví alebo škoda na majetku, je náčelník obecnej polície povinný zistiť, či boli použité v súlade so zákonom. O výsledku tohto zistenia spíše úradný záznam, ktorý hneď predloží miestne príslušnému prokurátorovi. [4]

V pôvodnej právnej úprave však absentujú konkrétne povinnosti príslušníka obecnej polície po použití zbrane, ako je poskytnutie prvej pomoci osobe a následné zabezpečenie lekárskeho ošetrovania a iné povinnosti v súvislosti s použitím zbrane. Tieto povinnosti sú, čo sa týka samotnej zbrane, len nekonkrétne zahrnuté v ustanovení, ktoré ukladalo povinnosti príslušníkom obecnej polície po použití donucovacích prostriedkov. Z tohto dôvodu by bolo vhodné povinnosti príslušníka obecnej polície po použití donucovacích prostriedkov a zbrane zhrnúť do jedného ustanovenia. Išlo by o povinnosť, ak to okolnosti dovoľia, poskytnúť prvú pomoc a následne zabezpečiť lekárske ošetrovanie osobe, ktorá po použití donucovacieho

prostriedku utrpela akékoľvek zranenie a ihneď, len čo to okolnosti dovoľia poskytnúť osobe, proti ktorej bola použitá zbraň, pri ktorom došlo k zraneniu osoby poskytnúť tejto prvú pomoc a zabezpečiť lekárske ošetrovanie (všeobecne sa však odporúča zabezpečiť lekárske vyšetrenie každej osobe, proti ktorej bol použitý donucovací prostriedok, keďže sa ním zasiahlo do jej telesnej integrity).

Ďalej by bolo vhodné príslušníkom obecnej polície ustanoviť povinnosť po každom použití donucovacieho prostriedku alebo zbrane, spísať úradný záznam o dôvodoch ich použitia a vykonať všetky neodkladné úkony, nevyhnutné k riadnemu objasneniu oprávnenosti ich použitia. Tento úradný záznam bezodkladne príslušník obecnej polície predloží starostovi obce alebo riaditeľovi obecnej polície, ak táto funkcia bola zriadená, ako súčasť hlásenia, že bol použitý donucovací prostriedok alebo zbraň.

Vhodné by bolo tiež ustanoviť oznamovaciu povinnosť pre starostu obce alebo osobu poverenú riadením obecnej polície v prípadoch, ak použitím donucovacích prostriedkov došlo k porušeniu zákona alebo k zraneniu alebo usmrteniu osoby, a to bezodkladne tieto skutočnosti oznámiť prokurátorovi a najbližšiemu útvaru Policajného zboru a tiež povinnosť oznámiť Policajnému zboru každé použitie zbrane príslušníkmi obecnej polície, t.j. aj prípady kedy nedošlo k zraneniu, resp. usmrteniu osoby. Vychádzalo by sa z povinnosti, ktorá vyplýva pre držiteľov zbrojného preukazu podľa zákona č. 190/2003 Z. z. bezodkladne oznámiť najbližšiemu policajnému útvaru každé použitie zbrane v nutnej obrane alebo v krajnej núdzi, alebo streľbu zo zbrane mimo určených priestorov (určeným priestorom je napríklad strelnica).

ZÁVER

Precizovanie použitia donucovacích prostriedkov príslušníkmi obecných polícií by bolo vhodné, tak ako bolo uvedené pri použití pút, použití psa, technického prostriedku na zabránenie odjazdu motorového vozidla a tiež iných činností vrátane oznamovacej povinnosti.

Grantová podpora: Príspevok je publikovaný v rámci riešenia projektu VEGA 1/0743/11 Podpora bezpečnosti osôb a majetku na miestnej úrovni.

LITERATÚRA

- [1] HOFREITER, L.: Bezpečnostný manažment. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline/ EDIS 2002. ISBN 80-7100-953-9
- [2] GAŠPIERIK, L.: Prevencia kriminality na miestnej úrovni. In: Krízový manažment. ISSN 1336-0019. - Roč. 10, č. 1 (2011), s. 5-11.
- [3] ŠTOFKO, S.: Manažment verejnej správy. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline/ EDIS 2011. ISBN 978-80-554-0406-6

[4] Zákon NR SR č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov.

Článok recenzoval:
doc., Ing. L. Gašpierik, CSc.